

Subtiele ode aan een prachtttekst

RECENSIE MARIA STUART ★★★★☆

Gebeurtenis: Toneelgroep Amsterdam & Toneelhuis spelen 'Maria Stuart' **Tekst:** Friedrich Schiller **Vertaling:** Barber van der Pol **Regie:** Ivo van Hove **Muziek:** Daniel Freitag **Met:** Halina Reijn, Chris Nietvelt, Hans Kesting, Matteo Simoni, Jip van den Dool e.a. **Gezien:** 10/12 Stadsschouwburg Groningen **Publiek:** 450

Eric Nederkoorn

Elizabeth 1 contra Maria Stuart, een trits edellieden, de 16de eeuw – hier lonkt het grote gebaar, zou je zeggen. Friedrich Schillers koninginnentwist *Maria Stuart* ging eerder inderdaad dikwijls gehuld in grootse kostumering. Ivo van Hove heeft voor zijn versie bij Toneelgroep Amsterdam radicaal voor een andere route gekozen.

Met schitterend resultaat. Zijn kale aanpak doet maximaal recht aan de tekst van Friedrich Schiller uit 1800 en aan de schitterende vertaling die Barber van de Pol in 1991 al maakte voor het Nationale Toneel.

Saaï? Nee! Hoor hoe Chris Nietvelt als Elizabeth haar tekst in lettergrepen uitspuugt, afgemeten, steil als het protestantisme. Dat afgezet tegen de ronde, flamboyante presentatie van Halina Reijn in haar rol van de katholieke Maria Stuart. Zie ook de uitgekiende choreografie waarin de edelen zich bij de koninginnen in het geveel slijmen, zich per scène een nieuwe houding gevend: nederig gewend naar Elizabeth, of juist bruusk de rug gekeerd naar Maria. Zo penseelt Van Hoves ploeg een spannend bewegend schilderij. Met Hans Kesting als 'homme fatal' graaf Leicesters, die pas voor Elizabeth kiest als

▲ Maria Stuart (Halina Reijn) in katzwijn als haar lot is bezegeld.
Foto Jan Versweyveld

Maria Stuarts vonnis vaststaat.

Daar komt het op aan: op de laatste dagen van Maria Stuart, koningin der Schotten. Gedurende 19 jaar is zij gevangen gehouden door Elizabeth, niet om de misdaad die ze in Schotland heeft begaan, maar wegens de aanspraak die zij maakt op de Engelse troon. De voorstelling spitst zich toe op Elizabeths innerlijke strijd. Ze kan de terechtstelling waartoe ze heeft besloten niet verkroppen. Uiteindelijk legt ze de verantwoordelijkheid dan maar bij boodschapper Davison (Jip van den Dool), die te driest met het vonnispapier zou zijn omgesprongen. Nu zou men zeggen: een gereformeerde streek.

Om het gesproken woord te laten domineren zijn de lords gekleed in 'saaie' blauwe pakken. De vorstinnen onderscheiden zich qua chic dan nog door hun stiletto's. De tekst krijgt als geluidsdecor ondersteuning van dreigende bromtonen. Wie het alsnog waagt de regieopvatting saaï te vinden en zich laat afleiden door eigen gedachten, wordt bij scènewisselingen hard gestraft. Dan de

len de speakers korte, meedogenloze dreunen uit, als een boze leraar. Bij de les blijven!

Een gestage aanloop leidt naar een (in het echt nooit voorgekomen) ontmoeting tussen de twee koninginnen op Fotheringay, Maria's kas-teelgevang, het hoogtepunt voor de pauze, waarin zij meer dan verbaal de strijd met elkaar aanbinden als Elizabeths genade uitblijft.

Na de pauze groeien we toe naar een adembenemende apotheose, waarvoor de vorstinnen wél gehuld gaan in fraaie japonnen, aansluitend bij de ineens spectaculaire vonnisvoltage. Dat geluidsdecor is dan de voorbode. Even vrees je voor Reijns gestel. Bij haar hemelen loont de samenwerking met het Antwerpse Toneelhuis van Guy Cassiers, meesterlijk in projecties.

Resteert een Elizabeth zoals we haar kennen van afbeeldingen en kostuumfilms: strak, bleek, streng, buitenmenselijk. Het protestantisme heeft gewonnen. Evenals Van Hove en zijn ploeg die zo gaaf naar die tekst hebben gespeeld.